

Vergaderjaar 1986–1987

16447 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Nr. 11

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 20 januari 1987

INHOUD

	Blz.
Hoofdstuk I. Algemeen	2
1. Inleiding	2
2. Karakter van kaderwet	2
3. Regelingen in het buitenland	3
4. Regeling van welzijn en gezondheid in één wet	3
5. Wetsontwerp van de Dierenbescherming	5
6. Rechten van dieren	5
7. Het begrip (gehouden) dier	7
8. Preventief toezicht op huisvestingssystemen	8
9. Vakbekwaamheidseisen	11
10. Gezondheid en welzijn van vissen	11
11. Kwaadwillige verlating	11
12. Adviesraad	12
Hoofdstuk II. De artikelen	13
Artikel 7	13
Artikel 8	13
Artikel 9	13
Artikel 10	14
Artikel 15, tweede lid	14
Artikel 23	14
Artikel 37b	14
Artikel 37c, eerste lid	14
Artikel 37c, tweede lid	15
Artikel 37g, derde lid	15
Artikel 37h	15
Artikel 37i	16
Artikel 37n	16
Artikel 37r	17
Artikel 77s	17
Artikel 81c	17

HOOFDSTUK I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Wij constateren met genoegen, dat de leden van de vaste commissie voor landbouw in het algemeen met waardering kennis hebben genomen van de bij nota van wijziging in het wetsvoorstel aangebrachte wijzigingen. Wij mogen hieruit afleiden, dat het wetsvoorstel, ondanks de vragen die op onderdelen bij de leden van een aantal fracties rijzen, thans grotendeels tegemoetkomt aan de bij de vaste commissie levende wensen, zoals deze in het voorlopig verslag naar voren werden gebracht.

Aan het verzoek van de commissie om te kunnen beschikken over een doorlopende tekst van het wetsvoorstel is inmiddels gevolg gegeven, hetgeen de toegankelijkheid ervan ongetwijfeld ten goede zal komen.

2. Het karakter van kaderwet van het voorstel

De leden van een groot aantal fracties spraken bezorgdheid uit over de wijze waarop inhoud zal worden gegeven aan met name de welzijnsbepalingen van het wetsvoorstel. Het karakter van een raamwet maakt een *inhoudelijke beoordeling van het wetsontwerp onmogelijk zolang geen duidelijkheid over de inhoud van de diverse algemene maatregelen van bestuur bestaat*, zo betoogden zij. Ook vreesden de leden van een aantal fracties voor onzekerheid voor de justitiabelen en achtten zij een constructie naar analogie van artikel 23a, eerste lid, van het wetsvoorstel ook ten aanzien van andere bepalingen uit het voorstel die delegatie mogelijk maken noodzakelijk.

Ten aanzien van dit laatste punt, dat de invloed van het parlement, als medewetgever, op uitvoeringsmaatregelen betreft, merken wij op, dat de figuur van delegatie van wetgevende bevoegdheden zich slechts heeft kunnen ontwikkelen, doordat de beginselen der democratie dermate sterk in ons staatsbestel zijn verankerd, dat het ondenkbaar is dat maatregelen ter uitvoering van welke wet dan ook van kracht kunnen worden of blijven, indien zij zich niet in een meerderheid van de volksvertegenwoordiging mogen verheugen. Aan het opnemen in de wet van een formule voor publikatieplicht, waar de leden van de P.v.d.A.-fractie om vroegen, hebben wij dan ook geen behoefte, nu reeds is voorgeschreven dat de meest betrokken organisaties en instellingen in de gelegenheid moeten worden gesteld over de ontwerpen van voorgenomen maatregelen van advies te dienen. Bij die gelegenheid zijn de ontwerpen openbaar; een ieder die dat wenst kan de nodige exemplaren ervan verkrijgen en is zodoende in de gelegenheid daaromtrent zijn opmerkingen te maken.

Wij hebben begrip voor de moeilijkheden die de beoordeling van het wetsvoorstel oplevert, zolang onvoldoende duidelijkheid over de inhoud van de uitvoeringsbepalingen bestaat. Met het oog daarop hebben wij daarom de voorontwerpen van vier ontwerp-besluiten die thans gereed zijn niet alleen aan de betrokken organisaties en instellingen voor advies gezonden, maar eveneens ter informatie aan de Tweede Kamer. Wij hopen daarmee althans enige duidelijkheid op dit punt te hebben verschaft en tevens een indruk te hebben gegeven omtrent hetgeen ons bij de regeling met betrekking tot het welzijn van dieren voor ogen staat. In de nabije toekomst zullen ook de andere «welzijnsbesluiten» op dezelfde wijze ter advisering en ter informatie worden gezonden. Het tijdschema dat ons daarbij voor ogen staat is van dien aard, dat bij het eventueel van kracht worden van het wetsvoorstel al deze besluiten gereed zullen zijn.

Hiermee wil niet gezegd zijn, dat daarmee het welzijn van het dier voor eens en voor altijd is geregeld. Integendeel, er is juist gekozen voor de mogelijkheid van delegatie, om adequaat te kunnen reageren op toekomstige ontwikkelingen op het gebied van het dierenwelzijn.

3. De regelingen in het buitenland

De leden van de V.V.D.-fractie ontvangen gaarne een overzicht omtrent de wijze waarop in andere EEG-landen het welzijn van dieren is geregeld. Wij merken daaromtrent op, dat in vrijwel alle landen deze wetgeving – of de voorstellen daartoe – evenals de Nederlandse wetgeving het karakter van kaderwetgeving draagt. Het nieuwe Duitse «Tierschutzgesetz» is daarop geen uitzondering.

Een inhoudelijke uitspraak omtrent deze wetgeving is dan ook op dit moment nog niet mogelijk daar de invulling van deze wettelijke kaders nog volop in beweging is. Wel kan worden vastgesteld dat een aantal internationale richtsnoeren in belangrijke mate het resultaat van deze invulling bepalen. Daarbij valt in de eerste plaats te denken aan de «European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes» van de Raad van Europa (1976), de «European Convention for the Protection of Animals for Slaughter» (idem 1979) en de «European Convention for the Protection of Animals during International Transport» (idem 1968).

Voorts is in EEG-verband een richtlijn tot stand gekomen omtrent het houden van legkippen in batterij-kooien (Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 maart 1986 tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van legkippen in batterijen, nr. 86/113/EEG (PbEG L95)).

4. Regeling van welzijn en gezondheid in één wet

Door de leden van een groot aantal fracties wordt aandacht gevraagd voor de samenhang tussen de gezondheid en het welzijn van dieren.

Zij spreken over het algemeen hun waardering uit over het onderbrengen van gezondheids- en welzijnsaspecten in één wettelijk kader. De leden van de fractie van D66 zouden in dit verband gaarne een beter inzicht verwerven in de afbakening tussen de begrippen «gezondheid» en «welzijn».

In de memorie van antwoord komt de problematiek ten aanzien van het definiëren van het begrip «welzijn» reeds aan de orde. Een algemeen aanvaarde definitie bestaat niet, doch door de opsomming van een aantal elementen wordt voldoende inzicht verschaft zonder dat overigens een volstrekt duidelijke afbakening met het begrip «gezondheid» naderbij komt. Het begrip gezondheid beperkt zich in dit voorstel tot het fysiek welbevinden van dieren en is hiermede minder ruim dan de door laatstgenoemde leden aangehaalde definitie van de Wereld Gezondheids Organisatie.

Het uitgangspunt dat de gezondheid een gedeelte van het algehele welzijn vormt, is naar onze mening een rechtvaardiging voor het opnemen van beide onderwerpen in één wet. Daarnaast geldt als overweging, dat een aantal bepalingen ter uitvoering van dit voorstel zowel gezondheids- en welzijnsaspecten in enge zin zal bevatten en meer algemeen dat beide onderwerpen vaak materieel niet zijn te scheiden. Ons spreekt daarom het betoog van de leden van de P.v.d.A.-fractie aan, waarin wordt gesteld dat het wachten op meer complete ethologische omschrijvingen van welzijn geen zin heeft, nu de publieke moraal zo duidelijk vraagt om een dier-verantwoordelijk overheidsbeleid.

Door de leden van de fractie van de P.P.R. wordt gevraagd in hoeverre het opnemen van beide onderdelen in één wet zich verhoudt tot de doelstellingen van de dereguleringsoperatie.

Deze leden wijzen wij gaarne op het advies van de Raad van State omtrent dit voorstel en tevens naar de bevindingen van de Commissie vermindering en vereenvoudiging van overheidsregelingen (Kamerstukken II 1983/84, 17 931, nr. 39). In aansluiting hierop vragen laatstgenoemde leden naar de toetsing van het voorstel op aspecten van deregulering. Deze toetsing heeft, naar blijkt uit genoemd rapport, een positief resultaat gehad.

De formulering van de bepalingen inzake het welzijn van dieren heeft geleid tot opmerkingen van de leden van de V.V.D.-fractie aangezien deze bepalingen geen verplichting opleggen tot het stellen van materiële normen bij algemene maatregel van bestuur.

De keuze voor «kan»-bepalingen vloeit voort uit het feit dat de materiële noodzaak tot het stellen van regels niet steeds is aan te geven. Zeker gezien in het licht van het streven naar deregulering moet dan ook worden voorkomen dat normen worden gesteld uitsluitend omdat de formele wet daartoe verplicht.

Het welzijn van dieren betreft bovendien een terrein, waarover de activiteiten van de wetgever zich voorheen slechts in zeer geringe mate uitstrekten. Ook het onderzoek op dit gebied heeft nog slechts op een beperkt aantal terreinen (voorlopige) gegevens opgeleverd. In een dergelijke situatie zou de verplichting tot regelgeving tot vage en nietszeggende normstelling leiden hetgeen uit dereguleringsoogpunt evenzeer ongewenst is. Tenslotte merken wij op, dat de wijze waarop van hier gegeven bevoegdheden gebruik wordt gemaakt onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt. De Kamer kan te allen tijde hieromtrent zijn oordeel geven.

In het kader van de Raad van Europa wordt inmiddels de laatste hand gelegd aan een overeenkomst met betrekking tot het welzijn van gezelschapsdieren, op welke overeenkomst het onderhavige wetsvoorstel vooruitloopt.

Gelet op het voorgaande is er geen aanleiding om te veronderstellen dat het Nederlandse voorstel stringenter is dan de andere Europese wetgevingen op dit punt. Mocht dit in de toekomst wel het geval zijn, dan zullen wij niet aarzelen dit in Europees verband aan de orde te stellen. Anderzijds kunnen wij mede op de desbetreffende vraag van de leden van de D66-fractie antwoorden dat dit niet inhoudt dat wij bij het achterwege blijven van adequate regelgeving in EG-verband lijdelijk zullen toezien met de Nederlandse concurrentiepositie als argument. Integendeel, wij hopen door dit wetsvoorstel en door hetgeen wij in dat verband naar voren hebben gebracht aangetoond te hebben dat ons beleid op dit punt zich kenmerkt door een afweging van economische belangen en de belangen van het dier en dat daarbij niet bij voorbaat vaststaat dat de economische belangen het zwaarste moeten wegen.

De verwijzing naar de dierenwelzijnswetgevingen in Zweden en Zwitserland achten wij niet relevant. De sociale en economische positie van deze landen, die geen lid zijn van de EG, daardoor in staat zijn de eigen markt af te scherm en nauwelijks produkten van de (intensieve) (pluim)veehouderij exporteren, wijkt te zeer af van de situatie in bijvoorbeeld Nederland en Duitsland. Hoe wij overigens oordelen over preventieve toetsing van huisvestingssystemen, een constructie die zowel in de Zwitserse als in de Zweedse wetgeving voorkomt, zetten wij hierna in paragraaf 8 uiteen.

5. Het wetsontwerp van de Dierenbescherming

Het was de leden van de D66-fractie niet ontgaan, dat eerste ondergetekende met minder enthousiasme van het alternatieve wetsontwerp van de Dierenbescherming had kennisgenomen dan zichzelf. De leden van de P.P.R.-fractie hadden geconstateerd dat door het alternatieve wetsvoorstel de discussie over de welzijnswetgeving voor dieren een positieve impuls had gekregen.

Zij vragen in dat verband een nadere toelichting op mijn opmerking, dat de verschillen tussen beide voorstellen minimaal zijn. Ik heb echter verklaard, dat de inhoudelijke verschillen minimaal zijn en deze opvatting bevestig ik bij deze nog eens. De enige relevante inhoudelijke verschillen zijn die met betrekking tot de preventieve toetsing van huisvestingsystemen en die met betrekking tot de civielrechtelijke welzijnsbescherming. Het verbaast dan ook niet, dat de leden van een aantal fracties juist aan deze onderwerpen in een afzonderlijke paragraaf van het nader voorlopig verslag aandacht besteden. Wij zullen dit voorbeeld overigens volgen.

Voor het overige behandelt het wetsvoorstel van de Dierenbescherming dezelfde onderwerpen op nagenoeg dezelfde wijze als het wetsvoorstel van de regering.

Evenzo is het een kaderwet, die voor zijn uiteindelijke werking afhankelijk is van uitvoeringsbesluiten. Het ontgaat ons dan ook, hoe de leden van de P.P.R.-fractie tot het oordeel kunnen komen, dat het alternatieve wetsvoorstel aantoont dat het mogelijk is een evenwichtig en zelfstandig wetsvoorstel te ontwerpen, zonder de economische belangen uit het oog te verliezen. Hoogstens kan worden vastgesteld, dat in het alternatieve wetsvoorstel alles is verboden, tenzij het uitdrukkelijk is toegestaan, terwijl het regeringsvoorstel uitgaat van een systeem waarbij daar waar dat nodig is regels kunnen worden gesteld. De door de Dierenbescherming gekozen wetgevingstechniek leidt daardoor onvermijdelijk tot overregulering en zou een toetsing aan de criteria voor een sober en terughoudend wetgevingsbeleid bepaald minder makkelijk doorstaan dan het regeringsvoorstel.

6. De rechten van dieren; hun vertegenwoordiging in rechte

De leden van de meeste fracties vroegen nadrukkelijk onze visie omtrent het in het alternatieve wetsvoorstel van de Dierenbescherming voorkomende civielrechtelijke handhavingssysteem ingevolge hetwelk bepaalde aangewezen organisaties die zich de bescherming van (het welzijn van) dieren ten doel stellen als vertegenwoordiger in rechte voor deze dieren zouden kunnen optreden. De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen hierin een aantrekkelijk alternatief en vroegen ons met name welke mogelijkheden wij zien om deze civielrechtelijke weg beter begaanbaar te maken en of wij deze weg wenselijk achten. Ook de leden van de C.D.A.-fractie ontvingen gaarne een beschouwing van de regering omtrent dit alternatief, waarbij zij overigens opmerkten dat het pleidooi voor de «rechten van het dier» niet paste bij hun opvattingen over de verantwoordelijkheid voor het dier als onderdeel van de schepping.

De V.V.D.-fractieleden zouden gaarne worden geïnformeerd omtrent de sociale en economische consequentie van het door de Dierenbescherming voorgestelde systeem, waarbij zij tevens vroegen op welke wijze dit systeem, meer dan publiekrechtelijke handhaving, kan bijdragen tot het verbeteren van het welzijn van het dier. Het lijkt ons dan ook gewenst, hieronder enige beschouwingen te wijden aan beide systemen. Van voorbijgaan aan het voorstel van de Dierenbescherming zoals de leden van de D66-fractie suggereren is geen sprake. Wij zijn maar al te bereid om op dit punt de nodige duidelijkheid te scheppen.

Erkend kan worden dat met behulp van de huidige regelgeving niet adequaat kan worden gereageerd indien het welzijn van de dieren in het gedrang komt. Dit wordt veroorzaakt, tot deze conclusie komt ook de Dierenbescherming, doordat de huidige delictomschrijvingen van het Wetboek van Strafrecht slechts vage normen omvatten die strafrechtelijk niet of nauwelijks vallen te hanteren. Het onderbrengen van het handhaven van de belangen van het dier in het civiele recht lost dit probleem echter niet op. Ook civielrechtelijk moeten de feiten en het onrechtmatige karakter daarvan worden bewezen. Het voorstel van de Dierenbescherming komt er in feite op neer dat de Dierenbescherming en eventuele andere organisaties de taken van het Openbaar Ministerie en de opsporingsambtenaren en toezichthoudende ambtenaren gaan overnemen. Wij zien hierin geen enkel voordeel. In de eerste plaats werkt dit sterk kostenverhogend, aangezien op een groot aantal plaatsen waarop de naleving van deze wet zal moeten worden gecontroleerd de bestaande opsporingsdienst, de Algemene Inspectiedienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij, reeds actief is. Deze dienst zal dus in het door ons voorgestelde systeem van rechtshandhaving bij haar overige werkzaamheden de controle op de welzijnsbepalingen mee kunnen nemen.

In de tweede plaats, zijn het Openbaar Ministerie en het opsporingsapparaat er bij uitstek voor toegerust de wet te handhaven. Weliswaar heeft het Openbaar Ministerie te maken met een structurele overbelasting, reden waarom de leden van de fractie van D66 vrezen, dat van het Openbaar Ministerie geen duidelijk actiever vervolgingsbeleid op dit punt valt te verwachten. De burgerlijke rechter is echter, zoals uit de huidige praktijk blijkt, eveneens overbelast. Deze overbelasting leidt er dan ook niet toe dat op grond daarvan aan een van beide wegen de voorkeur moet worden gegeven.

In de derde plaats vallen de activiteiten van opsporingsapparaat en Openbaar Ministerie onder de politieke verantwoordelijkheid van de betrokken bewindspersoon. De volksvertegenwoordiging kan daarop invloed uitoefenen. Wanneer echter de bescherming van het welzijn van dieren via een civielrechtelijke handhaving aan een privaatrechtelijke rechtspersoon wordt overgelaten is daarop geen enkele invloed mogelijk. Dit zou tot onevenwichtigheid of zelfs tot willekeur kunnen leiden, met alle nadelige sociale en economische consequenties van dien.

Naar onze mening kunnen de gebreken in het huidige systeem slechts verholpen worden door betere delictomschrijvingen. Deze delictomschrijvingen worden bij of krachtens het onderhavige wetsvoorstel nu juist zodanig geredigeerd, dat de mogelijkheden voor de controle en bewijsvoering worden verbeterd. De twijfel van de leden van de P.P.R.-fractie aan de huidige effectiviteit van de opsporing en de controle wordt onderkend doch zal door de geredigeerde delictomschrijvingen verbeterd worden. Deze effectiviteit wordt eveneens bevorderd door het onderbrengen van de overtreding van een groot deel van de controlevoorschriften onder de Wet op de economische delicten. Hierdoor worden de controle-mogelijkheden uitgebreid en de sanctiemiddelen verbeterd. Wij bestrijden dan ook de opvatting van de leden van de fractie van D66 dat met dit ontwerp het tot dusverre falende vervolgingsbeleid geen nieuw leven wordt ingeblazen.

De mogelijkheid om in deze gevallen civielrechtelijk op te treden wordt in ons wetsvoorstel niet geboden, doch ingevolge de huidige rechtspraak hebben actiegroepen de mogelijkheid via de onrechtmatige daad procedure van artikel 1401 van het Burgerlijke Wetboek te ageren. Hoewel in het verleden actiegroepen die een beroep deden op de civiele rechter niet ontvankelijk werden verklaard lijkt hierin, naar blijkt uit jurisprudentie, een

verandering te komen. Immers, de dierenbescherming is in een aantal gevallen ontvankelijk verklaard (Hof Den Bosch, 17-10-1984, N.J. 1985, 390). Gelet op het voorgaande kunnen wij dan ook tot geen andere conclusie komen dan dat het door de Dierenbescherming bepleite systeem van civielrechtelijke handhaving ongewenst en overbodig is: het is onnodig kostbaar, het onttrekt zich aan controle door het parlement, het ermee beoogde doel wordt er niet méér mee gediend dan door strafrechtelijke rechtshandhaving en als instrument is al door de rechtspraak erkend dat dierenbeschermingsorganisaties, indien zij zulks nodig achten, toch toegang tot de burgerlijke rechter hebben.

7. Het begrip (gehouden) dier

De leden van de fractie van het C.D.A. zijn van oordeel dat het begrip «gehouden dier» in de praktijk tot onduidelijkheden zou kunnen leiden, aangezien het is gerelateerd aan de aanwezigheid van een eigenaar, houder of hoeder. Wij delen dit oordeel niet. Het begrip is afkomstig uit de Veewet (Stb. 1920, 153) en is vooralsnog goed hanteerbaar gebleken. Er hoeft naar onze mening niet voor te worden gevreesd dat deze hanteerbaarheid afneemt, ook al is dit voorstel op meer diersoorten van toepassing dan de Veewet. Er zij op gewezen dat het begrip «houden» reeds uitgebreid aan de orde is gekomen in de memorie van toelichting.

Het bepaalde in het wetsvoorstel is slechts van toepassing op gehouden dieren. Alleen artikel 37c, dat het toebrengen van onnodig letsel verbiedt, geldt ook ten aanzien van niet gehouden dieren. Opmerkingen van de leden van de fracties van de P.v.d.A. en de V.V.D. zijn aanleiding de hier bedoelde beperkte reikwijdte van het voorstel nader uiteen te zetten.

Het voorstel voorziet in een groot aantal verplichtingen ter bescherming van het welzijn van individuele dieren. Deze verplichtingen zijn veelal niet relevant voor niet gehouden dieren of hebben een zodanig karakter dat handhaving slechts mogelijk is indien een houder aansprakelijk kan worden gesteld. Als voorbeelden noemen wij in dit verband de bepalingen omtrent de huisvesting van dieren (artikel 37l) en omtrent de verzorging van dieren (artikel 37e).

Daarnaast beschermen bepalingen in de Jachtwet (Stb. 1954, 523) en de Visserijwet 1963 (Stb. 312) het welzijn van in het wild levende dieren. Hierover is in de memorie van toelichting reeds een uiteenzetting gegeven. De leden van de fractie van de P.v.d.A. achten ruimere aandacht voor het handelen van mensen ten aanzien van in het wild levende dieren nodig. Zij hebben echter twijfel over het functioneren van de Jachtwet en wijzen er onder meer op dat het begrip «weidelijk jagen» in die wet niet nader is vastgelegd en daardoor flexibel kan worden uitgelegd.

Deze leden brengen naar voren dat jachtexcessen, zoals het massaal neermaaien van ganzen, geen strafrechtelijke gevolgen krijgen. Tevens wijzen zij erop dat kraaienvangkooien als crepeerkooien voor verschillende vogelsoorten kunnen fungeren.

De bescherming van het welzijn van de in het wild levende dieren is in de Jachtwet op de volgende wijze gereguleerd. Artikel 19, tweede lid, bepaalt dat degene die de jacht uitoefent het wild tegen onnodig lijden als gevolg van de jacht dient te beschermen. Daarnaast biedt de Jachtwet de mogelijkheid om regels te stellen met betrekking tot de wijze waarop in het algemeen mag worden gejaagd. De wet bepaalt onder andere dat het verboden is te jagen bij spoor-sneeuw. Hierop is een enkele uitzondering toegestaan. Zo mag op waterwild worden gejaagd bij spoor-sneeuw, aangezien dat wild zich niet leent voor de tactiek van bemachtiging na het

volgen van sporen in de sneeuw. Tevens is het verboden te jagen op wild, dat als gevolg van weersomstandigheden in uitgeputte toestand verkeert. Bovendien bevat de wet een limitatieve opsomming van de tot jagen geoorloofde middelen. Indien de jacht wordt uitgeoefend met inachtneming van de bepalingen van de Jachtwet is er sprake van weidelijke bejaging en worden excessen voorkomen. Zo is het massaal neermaaien van ganzen slechts mogelijk met tot jagen ongeoorloofde middelen en derhalve strafbaar. Ook kraaienvangkooien zijn niet geoorloofd als jachtmiddel in de zin van de Jachtwet. Slechts ter voorkoming en bestrijding van schade kan op basis van artikel 53 van de Jachtwet een vergunning worden verleend om te mogen jagen met een (kraaien)-vangkooi. Een dergelijke vergunning wordt alleen verleend in die gevallen waarin de schade niet op andere wijze kan worden voorkomen. De vergunninghouder is onder meer verplicht de vangkooi te voorzien van voldoende vers drinkwater. Bovendien dient hij alle dieren die niet tot de soort(en) behoren waarvoor de vergunning is verleend, onverwijd ter plaatse in vrijheid te stellen. Kraaienvangkooien, mits op de toegestane wijze gebruikt, fungeren derhalve niet als crepeerkooi.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stellen dat er behoefte bestaat aan regelingen die het welzijn van in het wild levende dieren in hun relatie met de mens beschermen. Zij wijzen hierbij op bijvoorbeeld hoogspanningsleidingen of wegen die slachtoffers onder dieren kunnen maken. Het treffen van voorzieningen om dergelijke slachtoffers te voorkomen past niet binnen het kader van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en van de Jachtwet. Beide wetten bevatten immers bepalingen omtrent het bewust verrichten van handelingen ten opzichten van dieren. Het ligt op de weg van de diverse overheden als eigenaar van hoogspanningsleidingen, wegen en dergelijke om de bedoelde voorzieningen te treffen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd door de aanleg van een dierenviaduct over de rijksweg N50 tussen Apeldoorn en Arnhem. In hoogspanningsdraden zijn onder andere aluminiumbollen geplaatst om te voorkomen dat vogels tegen de draden vliegen.

De leden van de C.D.A.-fractie vestigen de aandacht op de mogelijke beïnvloeding van gehouden door niet gehouden dieren en vice versa. Dit onderwerp beperkt zich uit de aard der zaak tot aspecten van gezondheid aangezien de beïnvloeding zich beperkt tot besmetting. Het voorgestelde artikel 78a scheidt de mogelijkheid ook ten aanzien van niet gehouden dieren regels te stellen ter voorkoming van de verspreiding van smetstof. Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan het enten van niet gehouden dieren, indien deze de gezondheid van gehouden dieren bedreigen. Wij willen er nogmaals op wijzen dat een groot aantal andere regels zich niet lenen voor toepassing bij niet gehouden dieren. Aan de andere kant is het zo dat als gevolg van de bestrijding van ziekten bij gehouden dieren het risico van de verspreiding van smetstof onder in het wild levende dieren wordt beperkt.

8. Preventief toezicht op huisvestingssystemen

Zoals wij in paragraaf 4 van dit hoofdstuk reeds opmerkten, is de preventieve toetsing van huisvestingssystemen een van de twee punten waarop het alternatieve wetsvoorstel inhoudelijk afwijkt van het regeringsvoorstel. De leden van de fracties van P.v.d.A., V.V.D. en P.P.R. ervoeren het ontbreken van de mogelijkheid van preventieve toetsing van huisvestingssystemen in het regeringsvoorstel als een gemis, terwijl ook de leden van de C.D.A.-fractie op dit punt gaarne een nadere toelichting ontvingen.

Wij hebben tegen een systeem van preventieve toetsing van huisvestingssystemen een aantal overwegend praktische bezwaren. Op zichzelf

is de gedachte, dat een nieuw huisvestingssysteem pas op de markt mag worden gebracht en pas mag worden gebruikt als het tevoren op welzijnsaspecten is beoordeeld en daarbij is goedgevonden een aantrekkelijke. Aldus wordt immers voorkomen, dat dieronvriendelijke systemen ingang vinden waarna het weer een dure en tijdrovende zaak is deze te ruimen. Daar staat echter tegenover, dat de preventieve toetsing evenzeer een dure en tijdrovende zaak is. Niet alleen zou deze toetsing een zodanig beslag op onderzoekscapaciteit leggen – als deze al gevonden zou kunnen worden – dat het zo noodzakelijke structurele onderzoek achterwege zou moeten blijven. Ook zou deze toetsing het beschikbaar komen van nieuwe huisvestingssystemen vertragen of zelfs verhinderen. Bij gebrek aan toetsingscriteria toch, is het ontwikkelen van nieuwe huisvestingssystemen een hachelijke zaak, doordat de uitkomst van de toetsing niet valt te voorspellen. Dit brengt ons op het tweede bezwaar tegen de preventieve toetsing: waaraan moet men bij gebrek aan criteria toetsen? Hiermee rechtstreeks verbonden is ons derde bezwaar. Bij gebrek aan criteria worden de beoordelingen uiterst aanvechtbaar. Deze beslissingen zouden in beroep een groot risico van vernietiging in zich dragen waarmee het welzijn der dieren niet is gediend.

Naar aanleiding van de door de leden van vele fracties gemaakte opmerkingen hebben wij deze kwestie nogmaals grondig overwogen. Er is overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en er is een bezoek gebracht aan Zwitserland teneinde het aldaar gehanteerde systeem en de praktische uitvoering daarvan te bestuderen. Daarbij is opnieuw gebleken, dat de Zwitserse situatie ook in dit opzicht volstrekt niet vergelijkbaar is met de Nederlandse: de intensieve (pluim)veehouderij heeft een omvang die volstrekt niet met de Nederlandse is te vergelijken, terwijl men de eigen markt, anders dan in Nederland, kan beschermen.

Wij hebben voorts overwogen of een meldingsplicht voor nieuwe huisvestingssystemen en onderdelen daarvan wellicht aan de door de leden gevoelde bezwaren tegemoet zou komen. Daarbij is gebleken, dat een meldingsplicht een belangrijke administratieve verplichting betekent, zowel voor de betrokken fabrikanten en importeurs als voor de overheid, zonder dat het gegevens oplevert die niet reeds bij de overheid bekend zijn. De contacten met de praktijk van de (pluim)veehouderijen zijn van dien aard, dat alle nieuwigheden en zeker in dit opzicht relevante nieuwigheden, terstond bekend zijn. Wij kiezen daarom voor een andere benadering.

Enerzijds zal door het verrichten van structureel onderzoek het mogelijk blijken om althans een aantal concrete en gedetailleerde randvoorwaarden te beschrijven waaraan huisvestingssystemen moeten voldoen. Ten aanzien van het houden van vleeskalveren en van varkens loopt dergelijk onderzoek reeds. Ten aanzien van vleeskalveren heeft het zijn eerste vruchten afgeworpen in de vorm van het Mestkalverenbesluit waarvan het voorontwerp reeds aan de vaste commissie voor landbouw is toegezonden. Dit voorontwerp is een eerste begin, doch het tijdschema is van dien aard, dat begin 1987 door het dan ter beschikking komen van onderzoeksgegevens meer duidelijkheid zal bestaan over de huisvesting van kalveren.

Ten aanzien van zeugen en mestvarkens is inmiddels reeds veel onderzoek verricht en is het overleg overheid-dierenbescherming-bedrijfsleven in de Commissie Welzijn Varkens op praktijkbedrijven afgerond. Deze commissie heeft de onderzoeksresultaten vertaald in o.m. voorstellen voor toekomstige regelgeving. Met het tri-partite overleg ten aanzien van het welzijn van rundvee zal binnenkort worden aangevangen.

Anderzijds willen wij er voor waken dat ongewenste ontwikkelingen in de (intensieve) veehouderij vaste voet aan de grond kunnen krijgen vóórdat er de gelegenheid is geweest die ontwikkelingen op alle aspecten te bestuderen. Een voorbeeld daarvan is het op commerciële basis houden van damherten. Hoewel ons niet is gebleken dat het houden van damherten enige omvang zal gaan aannemen, moet er toch rekening worden gehouden met dergelijke tendensen, met name ten gevolge van de beperkende maatregelen die gelden voor de (pluim)veehouderij. Wij stellen daarom bij tweede nota van wijziging een nieuw artikel 37a bis voor, dat enerzijds verbiedt nieuwe diersoorten met het oog op de produktie van van die dieren afkomstige produkten te houden en anderzijds verhindert dat diersoorten die voorheen extensief werden gehouden voorwerp van de intensieve (pluim)veehouderij gaan worden.

Het is niet onze bedoeling, nieuwe ontwikkelingen bij voorbaat onmogelijk te maken. In het derde en vierde lid van artikel 37a bis is daarom in de mogelijkheid van ontheffing of vrijstelling voorzien. In dat geval echter komt ons de «preventieve toetsing van huisvestingssystemen» wel wenselijk en uitvoerbaar voor. Deze gaat echter verder dan alleen de toetsing van het huisvestingssysteem als zodanig; het omvat de hele wijze waarop de dieren worden gehouden. Ongewenste ontwikkelingen zullen daarmee kunnen worden verhinderd, ook als het om extensieve dierhouderij zou gaan.

Voorts biedt het derde lid de mogelijkheid om buiten twijfel te stellen dat in Nederland het houden van dieren behorende tot bepaalde diersoorten met het oog op de produktie van van die dieren afkomstige produkten in het algemeen niet pleegt plaats te vinden en dat in Nederland dieren behorende tot bepaalde diersoorten in het algemeen niet aangebonden, in opstallen, hokken of kooien plegen te worden gehouden.

Tenslotte is nog denkbaar, dat binnen de bestaande intensieve (pluim)veehouderij zich ontwikkelingen voordoen met een apart dier-onvriendelijk karakter, vóórdat concrete huisvestingsnormen bij algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 371 zijn gesteld. Teneinde ook daartegen snel te kunnen optreden is thans artikel 371 uitgebreid met de mogelijkheid om bij ministeriële regeling een onmiddellijke (nood)voorziening te kunnen treffen, in afwachting van een algemene maatregel van bestuur.

Daardoor kan worden voorkomen, dat op enige schaal in dergelijke huisvestingssystemen wordt geïnvesteerd, waardoor weer lange overgangperiodes nodig zullen zijn om de ongewenste situatie af te bouwen.

Wij menen dat hierdoor twee belangrijke waarborgen voor het welzijn van dieren worden geschapen en wij bestrijden dan ook de opvatting van de leden van de P.v.d.A.-fractie, dat hier sprake is van een teleurstellend toekomstperspectief en dat de overheid pas ingrijpt bij excessen. Integendeel, wij voeren een actief beleid op dit punt. Evenmin is er sprake van, zoals de leden van de P.P.R.-fractie meenden, dat de regering wettelijke bepalingen met betrekking tot de huisvesting van landbouwhuisdieren op de lange baan schuift en het is zeker niet de bedoeling zulks met behulp van het onderhavige wetsvoorstel te bewerkstelligen.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen nog onze reactie op de kritiek van het Landbouwschap, dat huisvestingsnormen die zowel uit oogpunt van gezondheid als uit dat van welzijn van belang zijn slechts bij en niet ook krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen worden gesteld. Deze incongruentie vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat wij menen dat subdelegatie waar mogelijk vermeden moet worden. Als argumenten om toch van deze constructie gebruik te maken gelden: de noodzaak om regelingen veelvuldig en snel aan te moeten passen aan gewijzigde

situaties. Deze noodzaak doet zich voor bij een aantal in artikel 7 van het wetsontwerp opgesomde onderwerpen, van welke opsomming de huisvesting van dieren slechts een onderdeel vormt.

Wij verwachten echter niet dat op dit concrete onderdeel de noodzaak van een regeling krachtens algemene maatregel van bestuur zich zal voordoen. In de praktijk zal deze incongruentie zich dan ook niet voordoen.

9. Vakbekwaamheidseisen

De leden van de P.v.d.A.-fractie missen vakbekwaamheidseisen in de wet. Zij wijzen daarbij op gebieden als vervoer, fokken, deelname aan wedstrijden, houden van dieren in cursussen, dierentuinen en pensions. Ook op andere gebieden van het beroepsmatig omgaan met dieren zou de vakbekwaamheid van degenen die met dieren omgaan onvoldoende gewaarborgd zijn.

Wij wijzen erop dat vakbekwaamheidseisen een mogelijk onderdeel vormen van tal van uitvoeringsmaatregelen van de wet. Zo zal ter uitvoering van bijvoorbeeld artikel 37e kunnen worden bepaald, dat het verkopen van dieren slechts is toegestaan aan degenen die blij hebben gegeven over voldoende vakbekwaamheid te beschikken. Ook bijvoorbeeld ten aanzien van het vervoeren van en het fokken met dieren kunnen vakbekwaamheidseisen worden gesteld, toegespitst op het welzijn en de gezondheid van dieren.

10. Gezondheid en welzijn van vissen

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben nadere vragen gesteld over de gezondheid en het welzijn van vissen.

Ingevolge de nieuwe Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde houden de dierenartsen zich bezig met de zorg voor alle dieren. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen warmbloedige en koudbloedige dieren.

Was er aanvankelijk reden om vissen in de zin van de Visserijwet 1963 nagenoeg geheel aan de werking van de wet te onttrekken, bij nadere overweging komt het ons minder juist voor deze vissen reeds bij voorbaat volledig uit te sluiten van de bescherming die dit wetsvoorstel biedt, te meer daar er op het gebied van het kweken van vis ontwikkelingen gaande zijn die deze bescherming wellicht in de toekomst wenselijk maken. Bij tweede nota van wijziging stellen wij daarom voor het tweede lid van artikel 1 te laten vervallen en voorts om in een nieuw artikel 84c te bepalen, dat krachtens het onderhavige wetsvoorstel aanvullende regels kunnen worden gesteld ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van vissen.

Ter bepaling van de eventuele behoefte aan regels over ziektenbestrijding en de welzijnsriteria wordt tezamen met het Centraal Diergeneeskundig Instituut en de Landbouwhogeschool onderzocht welke problemen er eventueel bestaan en hoe deze zijn op te lossen. Een preventief beleid kan derhalve thans nog niet tot stand worden gebracht.

11. Kwaadwillige verlating

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen of wij bereid zijn een bepaling in het wetsvoorstel op te nemen waardoor het houders van dieren verboden zal zijn die dieren los te laten of te verlaten om zich ervan te ontdoen.

Wij zijn van mening, dat zulks reeds verboden is ingevolge artikel 37d, dat de houder van een dier verbiedt aan dat dier de nodige verzorging te onthouden. Wij duiden er in de toelichting bij de nota van wijziging op,

dat deze situatie, die nogal eens de vorm aanneemt van het aan zijn lot overlaten van een huisdier in het bos, vaak door bewijsproblemen moeilijk te vervolgen zal zijn. Deze problemen worden echter niet opgelost door de «kwaadwillige verlaten» in een afzonderlijke delictomschrijving te vervatten. Integendeel: zij worden daardoor groter. Wanneer, om bij het voorbeeld te blijven, een aan een boom gehouden dier na een dag wordt gevonden, zou ook bij een dergelijke delictomschrijving het verweer van de houder ontzenuwd moeten worden, dat hij dier slechts tijdelijk had achtergelaten.

In het wetsvoorstel van de Dierenbescherming tracht men hiervoor een oplossing te vinden door te bepalen (artikel 14, tweede lid) dat elk handelen waaruit het vermoeden ontstaat dat men bezig is een dier te verlaten om zich daarvan te ontdoen verboden is, tenzij aannemelijk wordt dat de handeling met een ander doel wordt verricht.

Afgezien van de grote vaagheid van deze bepaling, staat zij op gespannen voet met twee grondbeginselen van ons strafrecht namelijk het beginsel, dat een ieder voor onschuldig wordt gehouden zolang zijn schuld niet wettig en overtuigend is bewezen en het beginsel dat het Openbaar Ministerie dat bewijs moet leveren.

12. De Raad voor gezondheids- en welzijnsaangelegenheden voor dieren

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of ons een paritaire samenstelling van de in artikel 3 genoemde Raad voor de ogen staat voor wat betreft de twee afdelingen, terwijl de leden van de fractie van de C.D.A. niet overtuigd waren van de wenselijkheid van het opdelen van de Raad in twee afdelingen, vooral omdat zij afstemmingsproblemen bij de advisering voorzagen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de afdelingen een zelfstandig adviesrecht krijgen, terwijl de leden van de fracties van D66 en PPR er blijk van gaven de voorkeur te geven aan een afzonderlijke raad voor het welzijn van dieren.

Wij merken daaromtrent in de eerste plaats op, dat de Raad niet is een adviesorgaan als bedoeld in artikel 79 Grondwet. Immers, het adviseren over voorgenomen maatregelen ter uitvoering van de wet is toegedacht (zie artikel 81d) aan de afzonderlijke organisaties en instellingen. De Raad is een overlegorgaan, een forum waar de uitlopende meningen op het terrein dat deze wet zal bestrijken elkaar ontmoeten en aan elkaar getoetst kunnen worden in aanwezigheid van de overheid. Teneinde zulks duidelijker tot uitdrukking te brengen stellen wij thans voor het tweede lid van artikel 3 te laten vervallen. Dit laat onverlet de mogelijkheid, dat de Raad wanneer zij dat nodig oordeelt, een advies kan uitbrengen.

De samenstelling van beide afdelingen zal gelijk zijn voor zover het de vertegenwoordiging van de diverse groeperingen betreft. De verschillen zullen bestaan in de ondersteuning van wetenschappelijke zijde. Daardoor zal de Raad, als zij als de Afdeling welzijnsaangelegenheden voor dieren bijeen is over daarop toegespitste deskundigheid kunnen beschikken en wanneer zij als Afdeling gezondheidsaangelegenheden voor dieren vergadert over deskundigheid op het punt van dierziektenbestrijding.

HOOFDSTUK II. DE ARTIKELEN

Artikel 7

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vragen om een goede afstemming van de materiële voorschriften omtrent de huisvesting van dieren. Deze voorschriften kunnen zowel worden gesteld op grond van artikel 7 als op grond van de artikelen 37b en 37l indien het gaat om de bescherming van het welzijn van dieren. Uiteraard zal er voor worden zorg gedragen, dat deze voorschriften op elkaar zijn afgestemd. Veelal zullen zij waarschijnlijk zelfs in één regeling worden vervat die op alle genoemde artikelen zal zijn gebaseerd.

Op enkele gebieden die onder de reikwijdte van artikel 7 vallen zijn bij verordening regels gesteld door bedrijfslichamen. De leden van de V.V.D.-fractie vragen waarom ervan is afgezien in het voorstel het zogenaamde terugtrekingsbeginsel op te nemen.

Wij zijn van mening dat voor het opnemen van het beginsel onvoldoende grond bestaat. Eén van de doelstellingen van het voorstel is het tegengaan van versnippering van wetgeving. Deze doelstelling is in overeenstemming met het oordeel van de Commissie vermindering en vereenvoudiging van overheidsregelen (Commissie Geelhoed).

Met het oog hierop zijn alle bepalingen die de gezondheid van dieren betreffen onder het regime van één wet gebracht. Het terugtrekken voor autonome verordeningen van bedrijfslichamen is in strijd met de hiervoor genoemde doelstelling. Wel is in het voorgestelde artikel 81b de mogelijkheid opgenomen in medebewind door bedrijfslichamen regels te laten stellen. Bij medebewind bestaat dit gevaar voor versnippering niet, aangezien de regering in dat geval zelf bepaalt waar regulering door publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties gewenst is.

Daarnaast zij opgemerkt dat bij een groot aantal uitvoeringsbepalingen tevens welzijnsaspecten een rol dienen te spelen. Het belang van het welzijn der dieren kan uit de aard der zaak strijden met het belang van het bedrijfsleven en is reeds daarom geen onderwerp dat zich leent voor regelgeving door dat bedrijfsleven.

Artikel 8

De leden van de fracties van C.D.A. en V.V.D. vragen zich af of dit artikel geheel gemist kan worden.

In het voorbeeld van de leden van de C.D.A.-fractie zou toepassing van artikel 8 in de lacune kunnen voorzien. Wij zijn echter van mening, dat de verantwoordelijkheid voor de onderlinge afstemming bij de bedrijfsorganisaties hoort te liggen.

Artikel 9

De leden van de C.D.A.-fractie vragen of de aantekening op basis van het eerste lid, onderdeel b, zal sporen met het in de Diergeneesmiddelenwet voorgeschreven logboek en met de mestboekhouding, zoals aangekondigd in het voorstel van de Meststoffenwet.

Wij merken op, dat de drie genoemde stelsels op zich zelf staan en ieder een eigen doel dienen. Dit doel is primair, hoewel er naar zal worden gestreefd doublures te voorkomen.

Artikel 10

Met de leden van de V.V.D.-fractie zijn wij van oordeel, dat de veterinaire voorschriften ten aanzien van veemarkten in beginsel identiek zullen zijn aan die ten aanzien van verzamelplaatsen van vee. De gekozen formulering verzet zich daartegen dan ook niet, doch laat de mogelijkheid om, wanneer zulks nodig zou blijken, te differentiëren.

Artikel 15, tweede lid

De leden van de C.D.A.-fractie waren niet overtuigd van de noodzaak van een verbod op het gebruik van kippe- en paardemest als strooisel in ligboxen en stellen voor dit onder nader te stellen voorwaarden toe te staan omdat dit in de praktijk gebeurt en in het algemeen niet schadelijk is.

Ons is bekend, dat thans inderdaad hier en daar kippe- en paardemest als strooisel in ligboxen wordt gebruikt. Hoewel deze mest in gedroogde toestand wordt gebruikt achten wij dit gebruik toch uit veterinair oogpunt zeer bedenkelijk. Ondanks het drogen bestaat immers de mogelijkheid dat pathogenen in de mest aanwezig blijven en zodoende een bedreiging voor de gezondheid van de dieren die op deze mest worden gehuisvest zouden vormen.

Artikel 23

De leden van de V.V.D.-fractie wijzen erop dat over de aanwijzing van een besmettelijke veeziekte het overleg niet beperkt zou moeten blijven tot het Landbouwschap.

Zij geven in overweging tevens het Produktschap voor Vee en Vlees hierbij te betrekken.

Ingevolge artikel 81d, tweede lid, worden regelen van algemene aard ter uitvoering van deze wet niet vastgesteld dan nadat de bedrijfslichamen en andere organisaties en instellingen, die daarbij in belangrijke mate zijn betrokken in de gelegenheid zijn gesteld over het ontwerp daarvan hun oordeel te geven. Het Produktschap voor Vee en Vlees moet hieronder begrepen worden.

Artikel 37b

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen waarom geen bepaling is voorgesteld over gezamenlijke huisvesting van diersoorten die in natuurlijke omstandigheden kuddedieren zijn of groepen vormen. Wij wijzen er in dit verband op, dat de opsomming in het tweede lid van artikel 37b slechts indicatief is en voorts dat onderdeel b zich niet uitspreekt voor of tegen groepshuisvesting of individuele huisvesting. Onderdeel b stelt slechts buiten twijfel, dat indien het gezamenlijk houden van bepaalde dieren het welzijn van die dieren zou kunnen schaden, de verplichting kan worden opgelegd de dieren te scheiden.

Artikel 37c, eerste lid

Zowel de leden van de V.V.D.-fractie als die van de P.P.R.-fractie hadden bedenkingen tegen het zonder meer overhevelen van de algemene strafbaarstelling uit het Wetboek van Strafrecht naar het onderhavige wetsvoorstel. De leden van de V.V.D.-fractie zouden de voorkeur geven aan een spiegelbeeldige formulering waardoor naar hun mening de suggestie dat dierenmishandeling toegestaan is voorzover daarmee een redelijk doel wordt gediend wordt vermeden. De leden van de P.P.R.-fractie zijn van mening, dat de vorm vaag is en aanleiding geeft tot misverstanden.

Dit laatste erkennen wij volmondig. Dit is immers de reden, dat in de overige artikelen van dit hoofdstuk tal van concrete regels worden gesteld of de mogelijkheid om zulke regels te stellen wordt gegeven. Wij zijn echter van mening, dat de algemene norm niet kan worden gemist. Het moet immers mogelijk blijven om tegen niet voorziene excessen op te treden. In de functie is de algemene strafbaarstelling van dierenmishandeling gehandhaafd: als vangnet.

Voor wat de bedenkingen van de leden van de V.V.D.-fractie betreft merken wij op, dat het door hen gesignaleerde probleem niet door een spiegelbeeldige redactie van artikel 37c wordt opgelost. Ook dan blijft er ruimte voor een afweging tussen het beoogde doel en het aan een dier toegebrachte leed. Ook artikel 11 van het alternatieve wetsvoorstel van de Dierenbescherming gaat van deze afweging uit en biedt niet meer duidelijkheid dan de door ons gehandhaafde formulering van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 37c, tweede lid

De leden van de P.v.d.A.-fractie achten het handhaven van onderdeel e, het verbod om in de snuit van een varken een ander voorwerp dan een gladde en roestvrije agrafe aan te brengen of aangebracht te laten, uit wetstechnisch oogpunt ongewenst, nu artikel 37g, vierde lid, de mogelijkheid biedt om op dit punt in het algemeen regels te stellen.

Wij kunnen deze opvatting delen en stellen daarom bij tweede nota van wijziging voor dit onderdeel te schrappen.

De leden van de fracties van de C.D.A. en V.V.D. wezen op het ruim verbreide gebruik van krachttoestellen bij de verlossing van runderen waar, naar hun was gebleken, niets op tegen is, zolang de kracht die met deze toestellen kan worden uitgeoefend, beneden een bepaalde limiet blijft.

Ook ons is uit de reacties gebleken, dat het voorgestelde verbod te ongenueanceerd is. Er bestaan namelijk krachttoestellen die niet zozeer tot doel hebben te «trekken», maar om het kalf te «fixeren». Onderzocht dient te worden of de constructie van deze toestellen zodanig is, of zodanig te maken is, dat daarmee niet een zodanige kracht kan worden uitgeoefend dat het welzijn of de gezondheid van het kalf of moederdier worden geschaad. Met het oog daarop wordt thans in de tweede nota van wijziging voorgesteld artikel 37c, tweede lid, onderdeel c, zodanig te wijzigen dat het gebruik van goedgekeurde krachttoestellen, zo die er mochten zijn of komen, kan worden toegestaan.

Artikel 37g, derde lid

De leden van de V.V.D.-fractie zouden gaarne commentaar ontvangen op de aantekening van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland bij het derde lid van dit artikel.

Wij kunnen daaromtrent meedelen, dat een verbod om hondestaarten te couperen vooralsnog niet wordt overwogen, mede om redenen die de Raad van Beheer noemt in zijn commentaar.

Artikel 37h

De leden van de V.V.D.-fractie ontvingen gaarne een reactie naar aanleiding van de stelling van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied, dat het verbod tot deelname aan, danwel toelaten tot tentoonstel-

lingen, keuringen of wedstrijden van dieren waarvan de oorschelp is verkleind en/of de staartwervelkolom is verkort (voorzover bij algemene maatregelen van bestuur aangewezen) het vrije verkeer van goederen en personen binnen de EG zou belemmeren, ongunstige neveneffecten zou hebben en niet doelmatig zou zijn.

Het verbod tot deelname aan een tentoonstelling, keuring of wedstrijd belemmert echter niet de toegang van de betreffende dieren tot Nederland doch alleen de toegang tot genoemde activiteiten. Dat dit als neveneffect tot gevolg kan hebben dat houders van dergelijke dieren niet naar Nederlandse activiteiten zullen gaan wil niet zeggen dat het vrije verkeer van personen of goederen wordt belemmerd. Evenmin kan het verbod discriminatoir worden genoemd. Het geldt immers voor elk dier, ongeacht het land van herkomst. Overigens zij nog opgemerkt dat wij van mening zijn dat een dergelijke bepaling ook al op grond van artikel 36 van het EEG-verdrag gerechtvaardigd is uit hoofde van bescherming van de openbare zedelijkheid en de gezondheid en het welzijn van dieren.

Een verbod om dieren waarop een verboden ingreep is verricht te houden, waarop de leden van de V.V.D.-fractie aandringen achten wij niet in het belang van het dier. De enige mogelijkheid om aan de verboden situatie een einde te maken is namelijk het afmaken van het dier.

Artikel 37l

De leden van de P.v.d.A.-fractie achten het verbod gericht op de handel in huisvestingssystemen, zoals bedoeld in het derde lid, te beperkt, daar huisvestingssystemen gemaakt in eigen beheer niet onder dit verbod vallen.

Voor huisvestingssystemen gemaakt in eigen beheer – zo ook de genoemde (draad)kooien – zij verwezen naar het gestelde in het eerste lid waar bepaald is dat voor aan te wijzen categorieën van houders van dieren regelen gesteld kunnen worden omtrent de huisvesting van dieren. Aldus bestaat de mogelijkheid het onder zich hebben van bepaalde huisvestingssystemen die niet aan de voorschriften voldoen te verbieden.

Het bepaalde in het derde lid moet opgevat worden als een ondersteuning van het eerste en tweede lid doordat het de mogelijkheid biedt voor die huisvestingssystemen waarin handel wordt gedreven, tevens de handel zelf te kunnen verbieden.

Artikel 37n

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen waarom er geen eisen kunnen worden gesteld waaraan de klanten moeten voldoen. Tevens vragen zij of onder dit artikel niet een verbod tot het uitlenen van dieren als prijs of premie op zijn plaats is.

Binnen het kader van dit artikel zijn specifieke voorschriften voor klanten opgenomen. Na aflevering van het dier wordt de klant echter houder van het dier, zodat alle voorschriften omtrent het houden van dieren – bijvoorbeeld de voorschriften gesteld krachtens artikel 37b – op hem van toepassing worden.

De wenselijkheid om te komen tot een verbod op het uitlenen van een dier als prijs of premie onderschrijven wij. Bij tweede nota van wijziging wordt hierin dan ook voorzien door toevoeging van een nieuw artikel 37n bis in afdeling 6, waarvan met het oog daarop de titel wordt aangepast.

Artikel 37r

De leden van de P.P.R.-fractie vroegen zich, met het oog op het welzijn van aan wedstrijden deelnemende dieren af, of hieraan geen argumenten kunnen worden ontleend om het deelnemen van bepaalde dieren aan bepaalde wedstrijden geheel te verbieden.

De recente voorvallen met betrekking tot hondengevechten hebben ons doen inzien dat het wetsvoorstel op dit punt inderdaad een leemte bevat. Het kent immers wel de mogelijkheid om regels te stellen omtrent wedstrijden, maar niet de mogelijkheid van een totaal verbod van bepaalde wedstrijden. Bij tweede nota van wijziging wordt hierin thans voorzien.

Artikel 77s

Dierenartsen zijn verplicht om door hen opgemerkte gevallen van dierziekten te melden aan een door de eerste ondergetekende aangewezen ambtenaar en aan de burgemeester van de betreffende gemeente. De leden van de V.V.D.-fractie vragen in hoeverre een dubbele meldingsplicht noodzakelijk is.

Uit oogpunt van dierziektenbestrijding is het van belang dat de betrokken dierenarts rechtstreeks contact heeft met een veterinaire deskundige van het Ministerie van Landbouw en Visserij. In dit contact kan deze laatste nauwkeurig worden ingelicht omtrent de aangetroffen dierziekte en de te nemen maatregelen daarop instellen. De melding aan de burgemeester is eveneens onvermijdelijk, aangezien deze onverwijld de maatregelen bedoeld in hoofdstuk 2 van het onderhavige wetsvoorstel dient te nemen en daarnaast eventueel maatregelen in het kader van zijn autonome bevoegdheden ter handhaving van de openbare orde. Afzien van een rechtstreekse melding aan de burgemeester zou een miskennis betekenen van diens belangrijke rol bij de politionele dierziektenbestrijding.

Artikel 81c

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden bezwaren tegen de voorgestelde beroepsmogelijkheid bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven. Het aanwijzen van dit College als beroepsinstantie tekent voor deze leden de tweede-rangs positie van het welzijnsaspect, terwijl de leden van de fractie van D66 twijfelden aan de onafhankelijkheid van dit College. Wij laten deze opmerking voor rekening van de hier aan het woord zijnde leden.

Wij merkten slechts op dat het College op vergelijkbare terreinen werkzaam is waardoor het over de nodige deskundigheid beschikt. De wisselende samenstelling van het College maakt het bovendien mogelijk de deskundigheid toe te spitsen op de aan het College voorgelegde zaak.

De leden van de P.v.d.A.-fractie suggereren het aanwijzen van het kroonberoep als beroepsmogelijkheid. Dit lijkt ons gezien de recente ontwikkelingen met het kroonberoep, niet de meest geëigende oplossing. Uit een recente uitspraak van het Europese Hof van Justitie moet namelijk worden afgeleid dat het Hof van oordeel is dat de procedure van het kroonberoep niet als een behandeling door een onafhankelijke en onpartijdige instantie kan worden aangemerkt. Het Hof overwoog hiertoe dat de beslissing bij koninklijk besluit een bestuurshandeling is afkomstig van een tegenover het parlement verantwoording verschuldigde minister, dat de Afdeling

voor de geschillen van bestuur van de Raad van State slechts adviseert en dat een koninklijk besluit niet aan het oordeel van een rechterlijke instantie kan worden onderworpen.

De Minister van Landbouw en Visserij,
G.J.M. Braks

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
D.J.D. Dees